

Tíz perc egy pályaudvaron

**A Rákóczi-uti nyomorkozó — A fogadalmak lépcsőjén —
Miért sírnak a székelők Pesten — Közigazgatás a belügy-
miniszter ellen**

Ez a pályaudvar, amiről itt szó lesz, a Baross-szobor mögött terül el és mert a villamos vagy tele van vagy ugye áll meg, hát csak úgy gyalogosan kell végigmenni a Rákóczi-uton, ami a pályaudvarig vezet. Ennek a gyalogutnak az a jellegzetessége, hogy tisztára olyan, mint a Váci-utca, csak megfordítva. Tudniillik ott a sétálók járnak-kelenek, itt pedig a járó-kelek sétálnak. És egészen furcsán, szokatlanul, szinte riasztón. A váci-utcai sétálóknak a lába rendszeren hetyke cipőbe feszül, a Rákóczi-utiaknak viszont kijön a lábuk a cipőkből. És a térdük is kijön a nadrágból és a könyökük is a kabátból. Sőt az is gyakori, hogy egyáltalán nincsen könyökük és térdük.

A Rákóczi-uti nyomorkozó

És a nők még borzalmasabb. Borzalmas a hajuk, a ruhájuk, a testük, szaguk s a nézésük. A nézésük a legborzalmasabb. Könnyes, véres és árnyékba zsugorodó. Mintha minden szem pálinkalugban feredőzött volna. És a férfiak, nők együtt egészen olyanok, mint valami retentő operetinek a figurái, akik álmatlanul szaladgálnak kopott, rikító kosztümjeikben, képiükön a tegnapi repriz mállott festékével. A sarkon egy lángvörös lany áruldozik, betegesen tüzel ki a szeme tejfehér képéből. Sáros bársonyszoknya csapkodja cingár lábait és nevet. A szájával nevet s valami megható elszántsággal, mint aki semmit se bán már. Azt se, hogy a mosolyát csupa vakok, sánták és forradásosok falják, sőt még azt se, hogy kilátszanak a hiányzó fogai. Neki már így is jó — gondolja —, aki megkívánja majd, annak meg méginkább. Vörös a haja, két foga hiányzik, a szoknyája Máriakék bársony, a cipője háborus emlék. És ez az egy, aki nevetve árul, mindjárt a többi is, mert a többi is csak ilyen, csak a színe más. Egy-két sietősebb falusi, aztán csupa szegénység, ebédtelenség és odaadommagam. Az egyik szemüveges-holthból összeszorított szájjal, komoran néz ki Károly király piroskeretes képe. Ugyanaz a kép, ami a Váci-utcában is kinéz, csak ott még csupa derű és mosolygás. A sietős falusiak, a ráérek és a valakitkeresek népek összetorlódnak a kép előtt és nagyokat áhítoznak rajta. A király pedig szüntelenül, reggeltől-estig csak visszanez nekik. Szomorun, ráncolt homlokkal néz vissza, a Váci-utcatól idáig-faradt lélek hüvös, aggodalmas nézésével.

Nem jó erre felé járni-kelni, még véletlenül se jó. Borzasztó egy ilyen hivalkodó város este sötétben, de még borzasztóbb nappal, amikor csak a hivalkodás rongyai uszkálnak a maszathán. Mert maszat is van. Sok-sok apró kis szálloda és sok-sok férges, komisz, utolsó megbuvóhely. Ez a maszat egy forint husz fülkénként, de pincehelyiségei is vannak. Ott sorjában állanak az ágyak. Az ilyen sor-ágy csak 40 krajcár. Ide futkosnak el ezek az elázott pestiek és nem ritkán ide sodródnak a falusiak is. Egy-két hét alatt aztán ők is egészen pestiek lesznek és rekedt torokkal mondogatják a szokványos komisszágokat és ami eső és hóé csak alácsurran az emeletes ereszekről, az mind az ő várakozó testükre csepereg és elbotlott lábait elé.

Valahol, a messzi apró falukban az a szokás, hogy mindössze szedegetik ezeket a cseppeket. Azt tartják, hogy szépre lehet mosdózni tőlük. Itt a Rákóczi-uton pedig mind csak a

földre csöpögnek és maczatot kevernek belőlük a lábak. Nagyon utálatos ez a Rákóczi-ut, sokkal utálatosabb a régi Kerepesi-utnál, aholott szelid lövonatok döcögtek, a mostani mérges villamosok helyén.

A fogadalmak lépcsőjén

A Rákóczi-ut végén, a Baross-szobron túl, mindjárt a cigarettabörze melleit, egy nagy, csarnokos épület mered a magasha. Ez a csarnokos épület arról nevezetes, hogy a kölépcsőin csupa fogadalmak görnyedeznek. És egészen úgy, mint más áhítozó helyen. Ugy, akár Mária-Radnán, vagy Pécson vagy másutt, a kálváriákon szokás. Itt görnyedeznek a Jámborok, akik fogadalmat tettek, hogy Pestre zárandokolnak és vissza. Sok olyan van közöttük, aki már harmadnapja térdel a lépcsőn, szemben a szent Barossal és még mindig töretlen hittel várja fohász meghallgatását. Ezek a fogadalmak rendszeren itt töltik el az éjszakákat is és hogy a korai halál szétragadozhasson közöttük, hát összekapaszzkodnak, éjjelente pedig egymással takaróznak a hidegben.

Valamivel beljebb, az üvegboltok alatt, kevésszámú jövő-menő sűrű és inkább csak katonák. A civil utasoknak meg kell várni az indulás idejét és nem szabad már előre künn lábatlankodni. De azért ezt az intézkedést is meg lehet kerülni egy kis szemfülességgel. Nem mondom, hogy egypár koronával, ámbar az se lehetetlen, de a szemfülesség hátrazottan jobb és célravezetőbb. A tudatlanok kioktatására szívesen szolgálunk utmutatással. Tehát a portás áll és őrzí a nyílást. (A portás mindig kövér, a kövér ember pedig mindig önző és nem szereti a rimázkodást.) A szemfüles tehát nem rimázkodik, hanem előreszegett nyakkal, gögösen indul és amikor a kövér portáshoz ér, valami furcsát mond. Csak egy a levegőbe mondja és minél legenyesebben. De mégis az a legfontosabb, hogy amit mond, az egészen furcsa és értelmellen legyen. Például: *Kilényi*. Ezt viszont úgy is lehet: *Kérem a Kilényi*, vagy: *a Kilényihez*, vagy még jobb így: *Ugyan hagyja, hiszen a Kilényihez* . . . Én például nem ezt mondtam, mert ezt már elmondta előlem egy sárgatáskás ur. De azért nem jöttem zavarba. Keményen a portásra néztem, bele a begyébe és ridegen mondtam: *Masztix*. A portás, aki szinte lihegve várt rám a *Kilényi*-féle letörés után, úgy megrezent ettől a szótól, hogy ijedtében még a mögöttem baktató parasztasszonyt is beeresztette. Sőt még tisztelgett is. Szinte belecsikorgott a keze, amíg a fejéhez erőszakolta. Látszott az igyekezetén, hogy már régen nem csinált eféle mókust. A sárgatáskás ur, aki *Kilényi* mondott, gyorsan felkapaszzkodott a vonatra, én pedig, aki a *Masztix* varázsával jutottam túl a gettó láncain, szembe fordultam az utánam ballagó asszonynyal és azt a kérdést intéztem hozzá:

— Mondja csak jó asszony, miért sír maga ilyen keservesen?

Miért sírnak a székelők Pesten?

Az asszony felelet helyett egy ajtóra mutatott. Az ajtó mindjárt az inspekción állomásfőnök ajtaja mellett van és a következő nyomtatás lóg rajta:

Erdélybe utazni, csak miniszteri nyílt parancsral lehet. Csik- és Háromszék megyékbe

és Marostorda felsőrégeni járásba egyáltalán nem lehet utazni. Az utazáshoz személygaznossági és újraoltási igazolvány kell.

— Na, ez a szegény asszony biztosan a felsőrégeni járásba akar menni, vagy nincs újraoltási bizonyítványa — gondoltam magamban. Hát azért sir.

Az asszony, mintha eltalálta volna a gondolataimat, kérelelen kezdett beszélni:

— Mi Petrozsényba szándékoznánk, tegnapelőtt jöttünk, tizen vagyunk itt petrozsényi asszonyok 80 gyerekkel.

Azt hittem, rosszul értem:

— Hány gyerekkel, asszonyság?

— Nyolcvannal.

— És ha szabad kérdeznem, kiké ezek a nyolcvan gyerekek?

— Hát a miénk tizünké. Egy férfi is van velünk, az is Sárísápról jön.

Egy darabig egyet se tudtam szólni, csak a fejemet ráztam. (Ha valaki netán nem hinné ezt a nyolcvangyerekes transzportot, De a menekült-iroda is szívesen felvilágosít minden kételkedőt. A tiz asszony nyolcvan gyerekével Sárísápról jött, ahonnan jegyző indította őket utnak.)

Hosszu szünet után újra elkezdődött közöttünk az eszmecsere:

— És miért jöttek el Sárísápról?

— Mert a jegyző ur azt mondta, hogy már visszatérhetünk Petrozsényba. És irásokat is adott.

— Na hát akkor miért nem utaznak tovább?

— Mert azt mondják, hogy Petrozsényra is az a rendelet szól, ami Erdély tilos részeire.

— Hát most mi lesz magukkal?

— Hiszen azért sirok, mert azt nem tudom.

— Nahát csak ne sirjon — mondtam egészen ostobán és amikor az asszony tovább indult, akaratlanul is utána mentem. Be-be egy hirtelen ácsolt pajtába, ahol egy pár száz egészen olyan asszony szorongott, mint ez a petrozsényi és szinte mindannyi sirt. És egyik a másik után mondta:

— Már egy hete ácsorgunk itt, mi már harmadnapja, mi egy szál ruhában vagyunk, a gyerekek megtetvesednek . . . És mindenik mást-mást jajgatott és csak nagynehezen lehetett kibogozni a zürzavarból, hogy mi is történt itt voltaképpen.

Hát ez történt:

A faluk úgy igyekeztek megszabadulni a közójuk telepített menekültektől, hogy utjukra bocsátották őket, a szolgabírák és a jegyzők ellátták őket minden szükséges irással és kimenesztették a sok-sok árvát és elhagyottat a nagy sehovába.

De még más is történt. És ez a más még az embertelenségnek is messze alatta jár. Erre már nincsen szó a magyar nyelvben.

Közigazgatás a belügyminiszter ellen

Ime a más:

A menekültek legnagyobb része, arra a hirre, hogy vissza lehet térni elhagyott tüzhelyeikre, eladta a jószágát, de még a párnáját is, hogy utazási költséghez jusson. És a jegyzők és a szolgabírák ezt nemcsak elnézték, de ki is állították az utazási igazolványokat. Kiállították, pedig tudták, hogy a hazatérők csak Pestig juthatnak el. Tudták, tudniok kellett, mert még decemberben megkapták a A. O. K. és a belügyminiszterium 33.100. szám alatt kelt szigorú rendeletét, hogy Erdély mely részébe tilos visszaereszteni a menekülteket.

Ezen a krisztustalanságon kívül még azt is elnézték, hogy a menekültek megváltásáért a jegyeiket, utnak indítsák a podgyászaikat és a legtöbb helyen, ahol az állomás nem a község mellett van, még külön szekérfuvar is szettetnek a menekültekkel. (Helység- és személynevekkel bőven szolgálhatunk.)

Jó néhány száz most azoknak a menekülőknek a száma, akiknek a podgyásza már valahol Erdély körül kallódik, amíg ők maguk, krajcártalan, egyetlen szál ruhában itt Pesten piszkolódnak és sirnak.

Sok-sok ilyen lepiszkosodott menekült

jajgatott a féllembé az alatt a tíz perc alatt, amit a pályaudvaron töltöttem. Az egyik példaul így:

— Incze Gyula vagyok Csikból. Én már hazulról jöttem. Itt az irásom, amit otthon kaptam.

Az irás, amit a csiki hatóság állított ki, a következőket mondja:

— Incze Gyula vagyonos polgár, a feleségéért utazik, földje van, két háza, termése, semmiféle támogatásra nem szorul.

És ez is Pesten ragadt.

Amikor kifelé indultam, egy asszony kekedett elém:

— Uram, Ocsmány Istvánné volnék, s mi lesz a csirkvékkel?

— Miféle csirkvékkel?

— A négyvel, amit már előre küldöttünk, mer hogy az volt az utolsó vagyonom.

Semmit se tudtam mondani a kérdésre. De tudott Ocsmány Istvánné:

— Mer ha itten tartanak, vagy visszaküldenek, akkor inkább a nyakát tekerem a gyerekeimnek, magam meg a masina alá fekszem.

Megkérdeztem egy urat, aki mellettem rendezkedett:

— Mi lesz ezekkel?

— Visszaküldjük őket a régi telepítési helyeikre.

Valamelyik asszony elkapta a szót és jajgatva vitte tovább:

— Visszavisznek münket.

A hosszú, földre kuporodott sorokon végigfutott a reszketés és a sirás, csak úgy kopogtak a könyvek, a rendezkedő ur kiűdült az ajtón.

Jómagam egy fekete táblának estem a szememmel. A fekete táblán a következő ákom-bákomok álltak: A belgrádi vonat késik 3 óra 30 percet, a lemergi 40-et, a s. a.-ujhelyi 50-et, a bécsi 1 órát, a szabadkai 1 óra 10-et, a bécsi gyors 25-öt. És összeadtam. Hat óra 55 perc jött ki. Csak tíz percig voltam a pályaudvaron és ez alatt a tíz perc alatt hét órát késnek a vonatok.

Amikor ez is megvolt, elindultam hazafelé. Az uton az emeletes ereszeokről szép, tiszta hólé csöpögött alá, csupa ragyogó csöppnek, amiknek elejét egyszer régen, valahol messze, gondos kezek gyűjtögettek össze, mázos edényekbe . . . És ez a sok szép csöpp itt most mind csak a földre csöpögött, mind csak a földre, ahol a maszatot keverték belőle az ok-talan lábak . . .

Pilis Lajos.

A porosz képviselőház ülése

A porosz képviselőház ma megkezdte a költségvetés tárgyalását, amely alkalmat szolgáltat arra, hogy a pártok szónokai hozzájáruljanak a külpolitika és a béke kérdéséhez. Az entente visszautasító válasza után a végső győzelemig folytatnunk kell a háborút — ez volt az egyöntetű vélemény, amelybe a leg-harciasabb hangot a cenárupárt vitte bele, amely a legkiméletlenebb buvárhajó-harcot sürgeti. A kormány részéről is hangzott el hivatalos nyilatkozat, amely azt mondja, hogy katonai helyzet dolgában toronymagasan állunk ellenségeink fölött. Külön érdeklődésre tarthat számot az a vita, amely az új porosz választói jog körül folyt le és amelyre vonatkozólag a kormányhatalom képviselője kijelentette, hogy „teljes egyenjogúságot adunk mindenkinek, akik közreműködtek a béke nagy művében.”

Berlinből jelentkei A képviselőház megkezdte a költségvetés első olvasását.

Heidebrandt (konzervatív) ezt mondja: Bizonyos tekintetben hálásak lehetünk az entente-nak, hogy a Wilson elnöknek adott válaszában eldobta az álarcot. De még hatalmas erőfeszítések előtt állunk. Ha hadvezetőségünk és császáruk szakszerűen és időszerűen bírálja, hogy a tenger-alattjáróháborút korlátlan módon folytassuk, úgy a porosz és a német nép kész lesz viselni ennek következményeit.

Hoffmann Adolf (szociáldemokrata): Tiszta örület. (Felkiáltások jobbról: Csendi Szemtelenéget).